

Azijnboom (*Rhus hirta*)

Uit Noord Amerika

De Azijnboom, die ook de wel zeer toepasselijke naam Fluweelboom draagt omdat de jonge delen van de plant een zachte beharing hebben, is een lid van de Pruikenboomfamilie (Anacardiaceae). De meeste van de ongeveer 60 geslachten van de familie komen voor in tropische en subtropische gebieden. Een klein aantal geslachten heeft het areaal daarbuiten. Het geslacht Sumak (*Rhus*), waartoe de Azijnboom behoort, is daar een van, en omvat ongeveer 250 soorten. Het verspreidingsgebied is grotendeels gelegen in Noord-Amerika, Zuidoost-China, Klein-Azië en langs de Middellandse Zee. De oorsprong van de Azijnboom ligt in het noordoostelijk deel van Noord-Amerika. De plant heeft de vorm van een heester of kleine boom met onregelmatige vertakkingen. Zij vindt vaak toepassing als sierheester en komt in ons land op vele plaatsen verwilderd voor.

Sierwaarde in zomer en herfst

De plant ontleent zijn sierwaarde deels aan de naar donkerrood verkleurende vruchtpluimen. Maar ook de bladeren geven de plant een fraai uiterlijk. In het voorjaar vormen zich aan het eind van de dan nog kale twijgen één of twee korte bebladerde loten. De bladen zijn oneven geveerd en hebben 7-21 blaadjes, waarvan de rand gezaagd is. Er komt ook een vorm voor waarvan de blaadjes diep zijn ingesneden: de *Rhus hirta* f. *lacinata*. Evenals veel soorten van de familie bevatten de bladen van deze bijenplant looizuur. In oktober vallen de bladeren af. Maar voordat ze dat doen, vertonen ze nog prachtige herfsttinten, want ze verkleuren naar felrood. Het veranderen van kleur vindt van beneden naar boven in de struik of boom plaats.

Tweehuizig

De Azijnboom is tweehuizig, dat wil zeggen dat er mannelijke en vrouwelijke bloemen zijn die op afzonderlijke planten voorkomen. De bloemen staan in een dichte grote pluim aan het eind van de nieuwgevormde loten. Ze hebben vijf kelkbladen, vijf kroonbladen, vijf meeldraden (bij de vrouwelijke steriel) en drie stampers (bij de mannelijke steriel). Het vruchtbeginsel van de vrouwelijke bloemen is dicht bezet met een krullige beharing. Rond het centrum van beide bloemsoorten ligt een brede roodgekleurde discus, een kussenvormig deel van de bloembodem,

waaruit de nectar wordt afgescheiden.

Na de bloei vallen de mannelijke bloemen in hun geheel af en blijft alleen nog de centrale as van de bloeiwijze over. De vrouwelijke bloemen vallen na de bloei niet af en ze blijven nagenoeg geheel in tact. Wel treedt er een opvallende verkleuring op. De beharing op het vruchtbeginsel is eerst lichtgroen en wordt tijdens de bloei rood; en als de bloemen zijn uitgebloeid, verandert de kleur van de kroonbladen van citroengeel in donkerrood.

Bijenbezoek

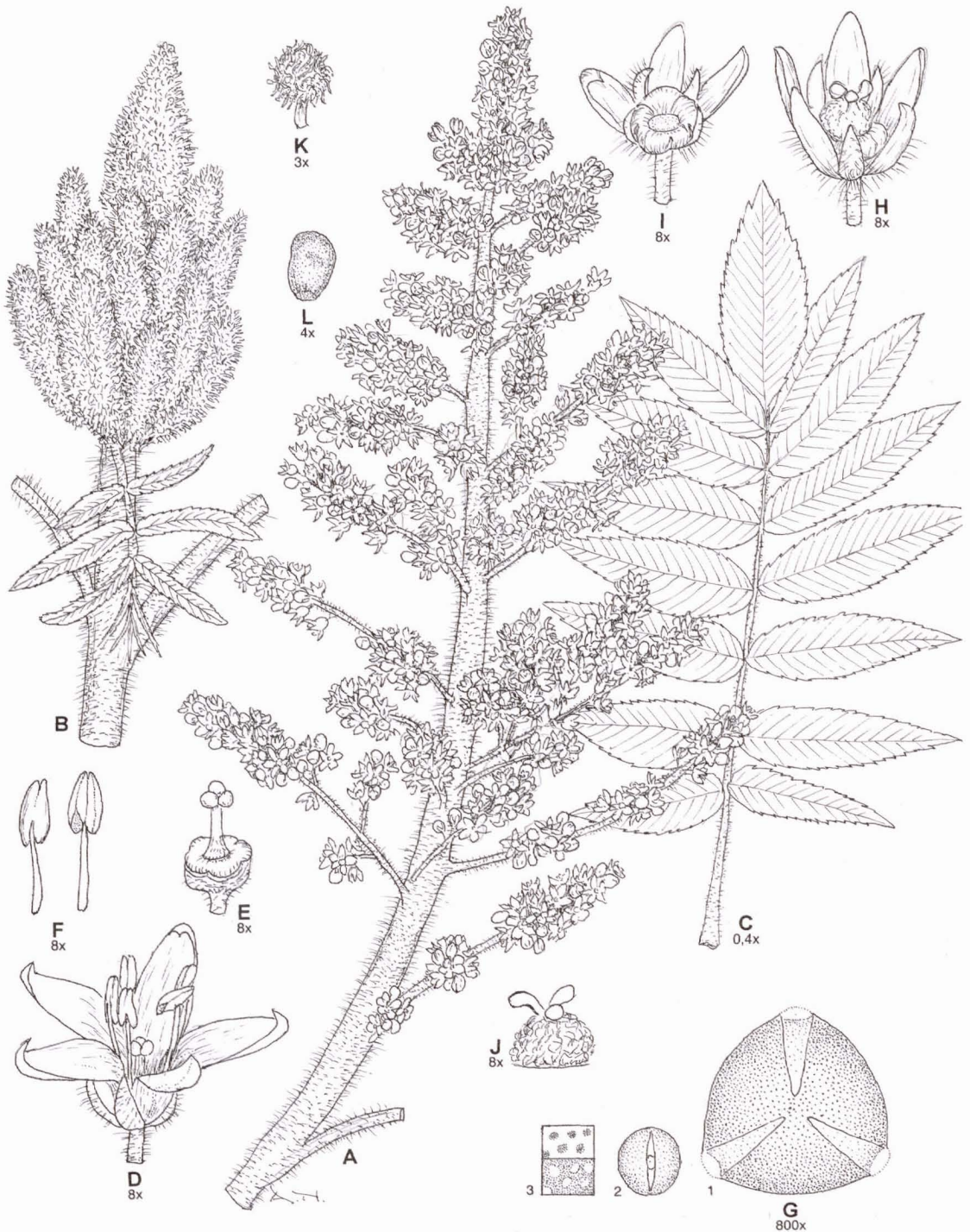
Als de Azijnboom begin juli in bloei staat, is er bij gunstig weer doorlopend een druk bijenbezoek op de bloemen, zowel op de vrouwelijke als op de mannelijke. Het bezoek van een nectar purende bij aan een bloem is langdurig en daaruit valt af te leiden dat er veel nectar wordt geproduceerd. Bij de mannelijke bloemen ligt de nadruk wel op het verzamelen van het stuifmeel. De stuifmeelklompjes zijn geeloranje.

Vermeerdering

Wie een Azijnboom in de tuin heeft staan, moet, zo hij het bij die ene boom wil laten, regelmatig wieden. De plant vermeerdert zich namelijk sterk door de vorming van worteluitlopers waaruit zich op enige afstand van de boom nieuwe scheuten ontwikkelen. De vermeerdering kan ook door zaad geschieden. In het vruchtbeginsel, dat door drie vruchtbladen is gevormd, ontwikkelt zich slechts één zaad. De zaden zijn niervormig. De vrucht is een droge steenvrucht die bezet is met de nog aanwezige beharing van het vruchtbeginsel. De vruchten blijven nog lange tijd aan de boom. Als in de herfst de bladeren zijn afgevallen, tooit hij zich nog met de donkerrode vruchtpluimen. En als de boom in bloei staat, zitten de vruchten van het vorig jaar en soms zelfs van het jaar daarvoor nog aan de twijgen.

Literatuur

Barkley, F.A. (1937) A monographic study of *Rhus* and its immediate allies in North and Central America, including the West Indies. *Annals of the Missouri Botanical Garden*, Vol.24, No.3: 265-498.

Azijnboom (*Rhus hirta*; syn. *Rhus typhina*)

A bloeiwijze mannelijke bloemen; B bloeiwijze vrouwelijke bloemen; C blad; D mannelijke bloem; E stamper en discus van mannelijke bloem; F meeldraad; G stuifmeelkorrel: 1 polair, 2 equatoriaal, 3 korreloppervlak; H vrouwelijke bloem; I discus met deel van kroon en kelk van vrouwelijke bloem; J stamper vrouwelijke bloem; K vrucht; L zaad.